

# FAMILIA – RESPONSABILITĂȚI ÎN DOMENIUL EDUCAȚIEI

ADRIAN BULGARU

## Abstract:

Education is a complex and long lasting process which begins at an early stage and continues throughout the whole life of the individual. It is a process of personal development training that prepares the individual as an active element of society. The family has an important role in educating children, supporting children from an early age and instilling respect for moral values and civic action which can be a model for young people who should become citizens of the community with a sense of responsibility, self-respect, self-confidence, with a correct and constructive mind set, treating people with respect and knowing how to make themselves respected by others.

Education is the most important component of society which fully justifies supporting the involvement and responsibility of parents in the education and development of children, so that the positive effects could be extended for a long-term. By investing in education we invest in the future, and this is without doubt the most important investment a person can make, since the support of education is a requirement, and an undeniable necessity.

**Keywords:** education of children, responsibility of parents, family, society

## Résumé:

L'éducation est un processus complexe et de longue durée qui commence à un stade précoce et continue tout au long de la vie de l'individu. Il est un processus de formation de développement personnel qui prépare l'individu comme un élément actif de la société. La famille a un rôle important dans l'éducation des enfants, le soutien des enfants à un âge précoce et inculquent le respect des valeurs morales et de l'action civique qui peut être un modèle pour les jeunes qui devraient devenir des citoyens de la communauté avec un sens de la responsabilité, de l'auto-respect, la confiance en soi, avec un état d'esprit correct and constructive, savoir de traiter les gens avec respect et savoir comment se faire respecter par les autres.

L'éducation est l'élément le plus important de la société qui justifie pleinement soutenir la participation et la responsabilité des parents dans l'éducation et le développement des enfants que les effets positifs pourraient être étendues pour un long terme en investissant dans l'éducation, nous investissons dans l'avenir, et cela est sans doute le plus important investissement qu'une personne peut faire, puisque le support de l'éducation est une exigence et une nécessité indéniable.

**Mots-clés:** l'éducation des enfants, responsabilité des parents, famille, société

Articolul 26 din Declarația Universală a Drepturilor Omului prevede că „orice persoană are dreptul la educație. Educația trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului față de drepturile omului și libertățile fundamentale”. În acest sens, este extrem de important să luăm în discuție aspectul privind calitatea educației, care trebuie să fie o preocupare comună publică. De asemenea, educația pentru pace și pentru drepturile omului este o condiție prealabilă pentru dezvoltarea conștiinței sociale și responsabilizării în vederea asigurării și menținerii respectului între oameni și pentru oameni.

Dreptul la educație este recunoscut ca și drept fundamental universal al omului și trebuie garantat prin politicile naționale. Educația este esențială pentru dezvoltarea copiilor, absența educației de bază, reprezintă o încălcare a drepturilor funda-

mentale și se dovedește a fi un handicap pe tot parcursul vieții. Prin educație se poate realiza dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului față de drepturile omului și libertățile fundamentale, educația reprezintă cea mai bună speranță și cel mai la îndemână mijloc pentru tineri de a dezvolta valori fundamentale, atitudini, aptitudini, comportamente și obiceiuri de durată cu impact pozitiv într-o societate.

Educația reprezintă un proces de durată care presupune dobândirea de cunoștințe și aptitudini, care pot determina pentru viitor o atitudine corectă bazată pe respectul față de valorile umane și spirituale. Pentru dezvoltarea armonioasă a personalității sale copilul trebuie să crească într-un mediu familial, într-o atmosferă de fericire, dragoste și înțelegere, ținând seama de faptul că un copil trebuie să fie pe deplin pregătit să trăiască independent în societate și să fie educat în spiritul păcii, demnității, libertății, toleranței, egalității și solidarității.

\* Dr., cercet. științific.

Educația îi permite copilului să-și croiască propria personalitate constituită din ansamblul organizat ierarhic al însușirilor fizice, intelectuale, afective, social-morale și volitiv-caracteriale.<sup>1</sup>

În acest sens, trebuie sporite eforturile pentru creșterea gradului de conștientizare la toate nivelurile și în toate sectoarele societății asupra faptului că fiecare copil are dreptul la o adecvată îngrijire, învățare, dezvoltare, protecție.<sup>2</sup> În alte condiții, dacă tinerii nu au posibilitatea de a dezvolta o bază solidă privind dezvoltarea, bunăstarea și învățarea pe tot parcursul vieții nu putem vorbi despre o societate democratică, de spre respectarea drepturilor omului, despre șanse egale.

Învățarea despre valorile și practicile democratice poate și trebuie să înceapă de la cea mai importantă unitate a societății – familia. În acest sens, implicarea părinților este necesară și credem obligatorie încă din perioada de îngrijire timpurie și de educație, modul în care familia se implică în procesul de învățare a copiilor se observă ulterior în timp în pregătirea școlară și în succesele profesionale ale acestora. Familia reprezintă prima formă de educare pentru copii având o mare influență în formarea atitudinilor, valorilor, comportamentelor și abilităților copiilor. Prin urmare, dacă luăm în discuție o educație care să aibă un impact de durată, putem să apreciem faptul că acesta poate fi și chiar trebuie realizată într-un mod constructiv de către părinți, frați, bunici și chiar de alți membri ai familiei largite. Procesul educației familiale, care este simultan și continuu cu viața de familie, este implicat în satisfacerea nevoilor specifice familiei, în realizarea funcțiilor familiei, în desfășurarea ciclurilor vieții de familie, în manifestarea și raportarea reciprocă a rolurilor membrilor unei familii. Educația în familie depinde de manifestările concrete și curente a vieții de

<sup>1</sup> A se vedea **V. Bunescu, Eugenia Șincan, Viorica Enache**, *Ghid practic pentru aplicarea programei de educație moral-civică în învățământul primar*, Editura Coresi, 1994, p. 8 și urm.

<sup>2</sup> Convenția privind drepturile copilului încorporează mai mult decât oricare alt document, întreg spectrul drepturilor omului – civile, politice, economice, sociale și culturale și prevede o dezvoltare completă a potențialului copilului într-o atmosferă de libertate, demnitate și justiție. România a ratificat Convenția pe 28 septembrie 1990 prin Legea nr.18/1990 și s-a inspirat din aceasta atunci când a elaborat Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului care a fost ulterior modificată și completată prin Legea nr. 257/2013.

familie, de relațiile, interacțiunile, de modul de participare la viața de familie a membrilor familiei, de asumarea responsabilităților.<sup>3</sup>

Educația timpurie poate fi considerată o condiție prealabilă pentru o societate durabilă, această primă etapă de învățământ trebuie să fie una accesibilă, de calitate, care trebuie să implice sprijinul familiei, angajamentul autorităților cu responsabilități precum și al întregii societăți.

Eficiența procesului educațional este cu atât mai ridicată cu cât fiecare persoană și instituție angajată în realizarea ei își îndeplinește cu mai multă competență și responsabilitate această sarcină. Încurajarea comportamentelor pozitive, exprimând respectul pentru ființa și demnitatea umană, trebuie promovată la nivelul întregii societăți. Este cât se poate de evidentă necesitatea asumării misiunii educative de către toate instituțiile dintr-o societate și a construirii de parteneriate în acest sens.

Revenind la forma socială de bază a societății, importanța familiei a fost recunoscută prin instituirea Zilei Internaționale a Familiei de Adunarea Generală a ONU la 20 septembrie 1993, în baza Rezoluției 47/237 și sărbătorită în fiecare an în data de 15 mai, începând cu 1994, se află anul acesta la cea de-a 21-a aniversare. Pentru a sublinia importanța instituției familiei, Departamentul pentru Afaceri Economice și Sociale a Organizației Națiunilor Unite în colaborare cu Parlamentul European, cu Comisia Europeană și Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică au declarat anul 2014, cea de-a 20-a aniversare, drept Anul Internațional al Familiei. În țara noastră, la propunerea Institutului Român pentru Drepturile Omului, ziua de 15 mai a devenit oficial Ziua Familiei Române.<sup>4</sup>

Familia are un impact mare asupra dezvoltării și educației copiilor, într-un mediu familial în care există o bază solidă de iubire, în care este promovat respectul pentru valori, aceștia se dezvoltă armonios atât din punct de vedere mental dar și intelectual. S-a observat, că fără implicarea activă a membrilor familiei în special a părinților este

<sup>3</sup> A se vedea coord. **Mihaela Ionescu, Elisabeta Negreanu**, *Educația în familie, Repere și practici actuale*, Institutul de Științe ale Educației, București, 2006, p. 55 și urm.

<sup>4</sup> A 20-a Aniversare a Zilei Internaționale a Familiei și a Zilei Familiei Române, Revista „Drepturile Omului”, Nr. 2/2014, p. 90 și urm.

mult mai dificil pentru copii de a-și dezvolta potențialul fizic, mental, moral și intelectual.

Fiecare om trebuie să aibă la bază un ansamblu de valori. Acestea sunt asimilate încă din frageda copilărie, în special trăsăturile morale sunt însușite în funcție de mediul în care copilul crește. Din păcate, în ultimii ani, sistemul de valori pare a fi înlocuit de unul extrem de prolific de nonvalori, care poate părea straniu dar este extrem de mult susținut prin diverse mijloace, iar tinerii nu mai dau mare importanță valorilor morale adevărate, precum: respectul, dreptatea, grija, integritatea, spiritul civic etc., punând mai mult preț pe valorile materiale. Insuflarea valorilor morale față de copii, cultivarea și aplicarea acestor valori, educarea în spiritual dreptății și toleranței, încurajarea spre a oferi ajutor celor din jur atunci când acest lucru se poate face, o anumită înțelegere, o reală motivație, un climat favorabil funcționării unei moralități normale sunt condiții optime pentru a trăi și evolua împreună într-o societate.

Societatea omenească va trebui să se orienteze spre cele mai importante și autentice valori morale și, în rândul acestora, incontestabil, este familia.<sup>5</sup>

Părinții pot reprezenta pentru elevi modele de urmat în viață, pot fi cei care îi îndrumă să facă alegerile corecte și este necesar să le ofere exemple pozitive. Aceștia au o influență foarte hotărâtoare asupra educației copiilor, mai ales dacă ținem cont că ei sunt alături de copii pe perioada copilăriei. Acesta este cea mai rapidă perioadă de dezvoltare, și deși copiii se dezvoltă în propriile ritmuri, rămâne momentul de creștere și dezvoltare maximă, chiar dacă vorbim de dezvoltarea fizică, sau de dezvoltarea socială, emoțională și intelectuală a copilului, de aceea implicarea familiei este foarte necesară în această perioadă, pentru ca mai târziu tinerii să poată evolua într-o lume plină de provocări.

Dezvoltarea în timpul copilăriei privește diferite tipuri de dezvoltare fizică și diverse tipuri de dezvoltare mentală, studii diverse au relevant mai multe domenii de dezvoltare în perioada copilăriei: dezvoltarea fizică, socială, emoțională, dezvoltarea limbajului și a abilităților cognitive. În această perioadă, copiii au nevoie de protecție, securitate,

<sup>5</sup> A se vedea **V.D.Zlătescu**, *Preocupările României pentru organizarea de acțiuni consacrate Anului Internațional al Familiei*, Revista „Drepturile Omului”, Nr. 4/1994, IRDO, pp. 10-11.

dragoste, hrană naturală și o educație în spiritul valorilor morale, subliniem încă o dată locul prioritar pe care trebuie să îl aibă educația, pentru că poate influența întreg comportamentul tânărului.

De asemenea, cercetătorii și dascălii consideră părinții, ca parte esențială a educației timpurii, părinții fiind adesea declarați a fi primii și cei mai buni profesori pentru un copil. Implicarea părinților în procesul de educare al copiilor constituie este un factor cheie în realizările pe care copiii le vor avea. Părinții pot să le asigure în prealabil repere pe care să se poată construi caracterul moral al copiilor.

Așa cum am precizat anterior, părinții au o influență enormă asupra educației propriilor lor copii din mai multe motive, dar cel mai important, este acela că ei sunt practic primii profesori ai acestora. Copiii recepționează și memorează în primii ani din viață un volum imens de informații. Prin urmare, ceea ce învață de la părinți va avea un impact asupra lor pentru tot restul vieții lor. Părinții sunt cei care trebuie să insuflă bucurie, entuziasm, încredere copiilor lor, iar în acest sens cercetările au demonstrat că părinții, cu o pregătire bună, au o influență mai mare în pregătirea copiilor lor. Putem afirma astfel, că educația pe care copiii o primesc depinde foarte mult de educația pe care părinții lor au primit-o atunci când au fost copii. Ținând cont de acest aspect credem că implicarea părinților în activitatea școlară poate ajuta la rezolvarea unor probleme și faptul că manifestarea interesului părinților în procesul de învățare este de importanță capitală. Este unanim recunoscut faptul că tinerii pentru ași maximiza potențialul de școlarizare au nevoie de sprijinul deplin al părinților. În acest sens, trebuie susținută implicarea părinților în educația copiilor prin politici adoptate de guverne. Contribuția părinților la progresul educațional pentru copii trebuie consolidată pe scară largă. Acest aspect trebuie să preocupe și să implice un număr mare de organizații de voluntariat, de cercetare și instituții naționale.

De asemenea, s-a demonstrat că tinerii proveniți din familii unite, parcurg în medie, mai mulți ani de școlarizare și că au mai multe șanse de a absolvi cursurile, comparativ cu colegii crescuți în familii învrăjbite sau monoparentale<sup>6</sup>. Amploarea și forma de implicare a părinților este puternic influențată și de clasa socială din care provin, de nivelul de educație, de lipsurile materiale, de starea de sănătate și chiar de statutul de părinte

unic. Diferențele între părinți, în nivelul lor de implicare, sunt asociate cu clasa socială, sărăcia, sănătatea, precum și, de asemenea, cu percepția rolului lor și nivelul lor de încredere în îndeplinirea misiunii lor.

Totuși, unii părinți au fost întotdeauna implicați activ în consolidarea dezvoltării copiilor lor și al progresului educațional, indiferent de politicile guvernamentale de susținere. Această activitate presupune vizite la școală pentru a colecta informații relevante; discuții cu profesorii pentru a ține pasul cu progresul copilului sau discuții privind problemele emergente; precum și asistarea în sens mai larg, în activități de practică și guvernanta școlii.

Dacă sunt învățați de mici să respecte, vor respecta și ei pe alții atunci când sunt tineri, sunt susceptibili de a purta această valoare cu ei în momentul în care pătrund în lumea reală și îl pot utiliza pentru a deveni adulți de succes.

Educația copiilor este fundamentală pentru societate, deoarece aceștia reprezintă viitorul. Prin urmare, există obligația de a le oferi o educație completă, care îi învață cum să lucreze împreună pentru succes și cum să fie catalizatori ai schimbării. Această educație începe cu ceea ce copiii învață de la părinții lor și ceea ce au învățat în primii ani din viața lor constituind un element important pentru restul vieții lor.

Respectul este extrem de important, deoarece, copiii care nu se respectă au mai multe șanse de a decădea și de a-i trata chiar și pe pe ceilalți cu necuviință. Tinerii care nu dispun de respect de sine, nu le pasă de ei sau de oricine altcineva. Tinerii care au respect de sine fac alegeri corecte și au tendința de a acționa în moduri care sunt în interesul lor cel mai bun. Copiii trebuie să învețe despre toleranță să înțeleagă cât de important este bunul simț. Toleranța este necesară atât între indivizi cât și în cadrul familiei și al comunității. Într-o societate democratică, procesul de formare-modelare psihologică a indivizilor are la bază principiul „toți diferiți, toți egali”, care urmărește să îmbine într-o structură echilibrată atât latura particularizării-individualizării, cât și cea a complementarității-celălalt, deși diferit, este egal cu mine, ambii fiind membri ai aceleiași comunități umane.<sup>7</sup>

<sup>6</sup> A se vedea **Donna K. Ginther**, *Family Structure and Children's Educational Outcomes: Blended Families, Stylized Facts, and Descriptive Regressions*, *Demography*, Vol. 41, Nr. 4 (Noiembrie 2004), pp. 671–696.

Educația copiilor este influențată de multe ori de factori umani și instituționali. Un rol important îl are familia, și ne referim atât la familie în sens mai larg, cuprinzând pe lângă părinți, bunicii, unchii, mătușile, verii, frații ș.a., cât și la familia nucleară<sup>8</sup>. Un rol important în educarea copiilor revine instituțiilor de învățământ, de stat și privat, începând cu învățământul preșcolar, școlar, postliceal, universitar, postuniversitar etc. precum și alte instituții implicate în procesul educațional. Copiii înșiși, desigur, cu abilitățile lor unice joacă un rol central în formarea comportamentului lor, asupra aspirațiilor și realizărilor.

Îmbinarea educației morale cu cea civică implică însă și înțelegerea și însușirea unor noțiuni de înțeles general cum sunt: libertate, independență, toleranță, drepturi și datorii și, mai ales, combaterea și îndepărtarea unor prejudecăți și opinii greșite legate de religie, naționalitate, rasă, sex, clasă socială etc. Normele morale și juridice, care garantează o conviețuire socială agreabilă și civilizată stau la temelia relațiilor sociale și a exigenței oricărei comunități umane. Aceasta justifică începerea formării unui comportament moral-civic de la vârsta copilăriei iar pentru realizarea unui asemenea obiectiv este necesară implicarea totală a familiei.

Organizarea unor elemente (cunoștințe, tradiții, experiențe etc.) în funcție de exigențele comunității respective, într-un sistem și un program unitar, reprezintă conținutul concret al procesului de educație. Educația privind elementele de morală și cele civice, raportate mereu la regulile comunității reprezintă cadrul de bază al întregului proces educativ. Contactul cu normele morale și cu legislația țării trebuie să-l ajute pe tânăr nu numai să le cunoască, ci și să-l determine să opteze și să ia decizii ferme de a le transforma în calități ale caracterului său moral, în însușiri ale comportamentului și personalității sale.

Tinerii reprezintă resursa umană esențială într-o societate, de aceea este nevoie de răbdare, atenție și perseverență pentru ca aceștia să evolueze într-o societate bazată pe principii democratice, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile fundamentale sunt respectate.

<sup>7</sup> A se vedea *Educația în spiritul toleranței: materiale de reper în ajutor cadrelor didactice din învățământul preuniversitar*, Editura GUNIVAS, 2004, p. 7 și urm.

<sup>8</sup> Un concept, care desemnează un timp de familie preponderent în lumea occidentală și care este formată, în principiu, din părinți și copiii aflați în întreținere.